

**Шапошник А.О.,  
Національний юридичний університет  
імені Ярослава Мудрого,  
аспірант кафедри господарського права**

### **ОКРЕМІ АСПЕКТИ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ПОНЯТТЯ «ІННОВАЦІЙНІ ПОСЛУГИ»**

Інноваційна активність, спричинена бурхливим розвитком нових технологій, змінює не тільки звичний розклад сил у сфері послуг, але й сам вектор її еволюції. Ключовий тренд полягає у розмиванні границь між промисловим виробництвом та сферою послуг: у багатьох випадках для споживача головну цінність представляє не продукт, а пов'язані з ним послуги.

Більшість науковців та дослідників індустрії послуг поділилися на два табори. Перші намагаються оцінювати інноваційні процеси, що в ній відбуваються, застосовувати ті ж самі підходи та методологію, що й до виробництва товарів. Інші ж підкреслюють необхідність введення спеціальних методів оцінки та інструментів політики.

Термін «service» з англійської переводиться як «послуга», тому все частіше можна помітити використання поняття «сервіс», що показує тяготіння до загальноєвропейських стандартів та термінології. Але в будь-якому випадку ми маємо на увазі послугу (сервіс) як специфічний продукт – нематеріальний, в протилежність товарам.

Коли у середині ХХ ст. спеціалісти почали систематично збирати та документувати відомості щодо структури сучасної економіки, сфера послуг зазвичай визначалась за залишковим принципом. Детально відображалась діяльність різноманітних галузей первинного

(видобувного) та вторинного (будівництво, промисловість) секторів, але третинний сектор описувався вельми скупо.

Аж до 90-х років минулого віку вчені та політики звертали мало уваги на сервісні інновації в більшості секторів сфери послуг. Інновації асоціювалися виключно з технологічними новаціями, які генеруються переважно обробною промисловістю. Сфера ж послуг в кращому випадку переймала ці інновації. Деяка самостійна інноваційна активність визнавалась у виключних випадках за такими галузями сфери послуг, як залізничні перевезення чи телекомунікації, але навіть в них інновації вважались «такими що здійснюються під тиском споживачів».

Тільки наприкінці двадцятого століття становиться очевидним, що сфера послуг перетворилась в одного із самих активних користувачів інформаційних технологій. У низці її галузей дійсно зародилися абсолютно нові сервіси, реалізовані за допомогою інформаційних технологій в режимі онлайн: банківські, торгівельні, видавницькі, а також інформаційні та телекомунікаційні. Згодом почали виникати нові послуги, розвиваючі програмне забезпечення, контент, дизайн та інші аспекти діяльності в області інформаційних технологій. Ще трудніше стало ігнорувати цю тенденцію з появою Інтернету, який «перемістив» комп'ютери з допоміжної функції в основні підрозділи компаній сфери послуг.

Зневага до сервісних інновацій все більше протистояло висвітленим новим явищам, саме тому зростання кількості досліджень в сфері сервісних інновацій придбав вибуховий характер.

Ян Майлз з Манчестерського інституту інноваційних досліджень є одним з учених з вивчення «Сервісних інновацій». Він вперше використав цей термін у своїй статті 1993 року журналі FUTURES (том 25, № 6, стор. 653-672), де перерахував ряд характерних особливостей послуг і пов'язав їх з конкретними типами інновацій. Такі нововведення часто спрямовані на подолання проблем, пов'язаних з такими характеристиками обслуговування, як складність демонстрації обслуговування клієнта або проблеми зі зберіганням і нарощуванням запасів послуги. Після Майлза (Miles, 1993) було проведено безліч досліджень іноземними науковцями та організаціями.

Сучасний рівень інноваційного розвитку в Україні не відповідає рівню тих країн, для яких основним розвитком економічної стратегії є інноваційне піднесення. Здебільшого це пов'язано з неповним дослідженням даного феномену, недосконалістю законодавчого регулювання та браком державної підтримки. В Україні створено широку законодавчу базу щодо регулювання інноваційного розвитку та загалом вона носить лише загальне значення та не оновлюється вже впродовж багатьох років незважаючи на стрімкий розвиток інноваційних технологій у світі.

Поняття «інноваційній послуги» не розглядалося на доктринальному рівні ані в межах економічних, ані правових наук, дана категорія фрагментарно досліджувалася лише в контексті інноваційної продукції або як один із різновидів послуг.

Отже, виявляється доцільним здійснення наукового дослідження категорії «інноваційні послуги» задля виявлення її сутності та виокремлення правових особливостей з подальшим нормативно-правовим та договірним забезпеченням.